

KWALITEITSMODEL DIGITALE LEERMATERIALEN_

Kernteam Aanpak Digitale Leermaterialen
Versie 05, 7 juni 2024

KWALITEITSMODEL DIGITALE LEERMATERIALEN

HAN VERANDERTRAJECT AANPAK DIGITALE LEERMATERIALEN

AUTEURS

NAAM	ROL
Jolanda Chua-Hendriks	Docent verpleegkunde Projectgroeplid 'Samen Delen Verpleegkunde'
Jorn Bunk	Adviseur Leren met ICT, Services OOK
Irma van Houts	Open education specialist, Studiecentra
Monique Meutstege	Beleidsadviseur HR
Marijn Post	Beleidsmedewerker en Adviseur leren met ICT, Staf en Services OOK
Sander Swagers	Adviseur Lesmateriaal en Auteursrecht, Studiecentra
Hans Verwijs	Business Information Manager, IM
Marja Versantvoort	Projectleider, PMO
Michiel de Jong	Projectleider, PMO

VOORGELEGD AAN

NAAM	ROL
Sietske Douna	Adviseur open acces publiceren Hogeschool van Utrecht
Brenda Lems	Adviseur datamanagement (open) leermaterialen Hogeschool van Rotterdam
Robert Schuwer	OER Consultancy
Riske Swens	Jurist, Centrale Staf Juridische Zaken

TER AKKOORD

NAAM	ROL
Stuurgroep	Stuurgroep Aanpak Digitale Leermaterialen
René Tönissen	Directeur ASB, Opdrachtgever Aanpak Digitale Leermaterialen

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie van toepassing. Maak bij gebruik van dit werk vermelding van de volgende referentie: Bunk, J., Chua-Hendriks, J., van Houts, I., Meutstege, M., Post, M., Swagers, S., Verwijs, H., & Versantvoort, M. (2023). Kwaliteitsmodel open en digitale leermaterialen. Nijmegen/Arnhem: HAN aanpak digitale leermaterialen

1 INLEIDING

Dit kwaliteitsmodel biedt een gestructureerd kader voor het beoordelen, meten en verbeteren van de kwaliteit van open en digitale leermaterialen en dient als hulpmiddel voor het ontwikkelen van leermaterialen.

Als HAN hebben we een visie op Digitale Leermaterialen, waar kwaliteit als belangrijk aspect wordt benoemd:

Alle docenten en deelnemers op de HAN hebben eenvoudig en tegen realistische en haalbare kosten toegang tot een ruim aanbod aan kwalitatief goede digitale leermaterialen, passend bij de context van het onderwijs en de betreffende beroepspraktijk. Het aanbod is samengesteld uit op de HAN en extern ontwikkelde digitale leermaterialen (van oa andere instellingen, het werkveld of uitgevers en open/semi-open of commercieel). De docenten en deelnemers kunnen vanuit het aanbod eenvoudig zelf een mix van digitale leermaterialen samenstellen en gebruiken, voor de docent passend bij de te realiseren betekenisvolle leerervaring en voor de deelnemer passend bij de persoonlijke leervraag en de behoefte op dat moment. De HAN draagt bij aan het (landelijke) aanbod aan digitale leermaterialen door zelf kwalitatief goed digitaal leermateriaal te ontwikkelen en deze zo mogelijk (semi-open/open) te delen.

Cruciaal voor het faciliteren van (her)gebruik van digitale leermaterialen is het vertrouwen van de gebruiker in de kwaliteit van het leermateriaal. Ervaringen met andere projecten in het verleden (Wikiwijs in Nederland, OpenStax CNX in de USA) waarbij leermaterialen open werden gedeeld hebben geleerd dat de volgende zaken belangrijk zijn om dat vertrouwen te verschaffen aan een gebruiker:

- Voordat digitaal leermateriaal wordt gedeeld, is het onderworpen aan een vastgesteld kwaliteitsmodel.
- Het kwaliteitsmodel is een transparant, doelgericht, relevant en meetbaar raamwerk dat is gebaseerd op een normenkader om de kwaliteit van het proces of product te evalueren en te bevorderen.

Om de HAN visie op digitale leermaterialen uit te kunnen voeren, zien wij het daarom als noodzakelijk om een HAN kwaliteitsmodel voor digitale leermaterialen op te stellen. Op basis van de bovenstaande punten concluderen wij dat dit model meerdere kwaliteitscriteria moet bevatten en per criterium één of meer meetbare eisen. Voor iedere eis moet zo goed als mogelijk aangegeven worden hoe de meting moet plaatsvinden.

Dit document bevat het HAN kwaliteitsmodel voor digitale leermaterialen, met twee categorieën van kwaliteitseisen: 'Must Have' en 'Nice to Have' eisen. Daarnaast wordt het doel en potentieel gebruik van het kwaliteitsmodel voor medewerkers van de HAN beschreven. De inzichten zijn gebaseerd op de notitie "Kwaliteit van open leermaterialen" (<https://www.surf.nl/files/2020-07/rapport-kwaliteit-van-open-leermaterialen-2013.pdf>) en op het kwaliteitsmodel van hbo-vpk.

1.1 Doel en potentieel gebruik van het model

Het kwaliteitsmodel is primair bedoeld als een reeks richtlijnen voor docenten die behoefte hebben aan een kwaliteitscontrole mechanisme, zodat zij zich meer zeker voelen over het kunnen delen van de leermaterialen die zij ontwikkelen. Het kwaliteitsmodel zal dus niet beperkend, maar faciliterend moeten zijn aan docenten in het ontwikkelproces van hun digitale leermaterialen. Tegelijkertijd is het van belang dat leermaterialen een keurmerk krijgen als het kwaliteitsmodel is toegepast, zodat het voor docenten en studenten inzichtelijk is dat er een kwaliteitscontrole is toegepast. De centrale dienstverlening van de HAN alsmede de decentrale onderwijssteuning kan aan de hand van dit kwaliteitsmodel

ondersteuning faciliteren om docenten te adviseren bij het toepassen van dit kwaliteitsmodel. Hiervoor zal in een later stadium een procesinrichting worden uitgewerkt.

1.2 Opmerkingen bij het model

Bij gebruik van het model moeten de volgende uitgangspunten in gedachten worden gehouden:

1. Alle eisen hebben één van twee gewichten:
 - 'Must have': het leermateriaal moet voldoen aan deze essentiële eis om in aanmerking te komen voor een HAN kwaliteitskeurmerk.
 - 'Nice to have': het leermateriaal moet voldoen aan de eis, maar niet voldoen heeft geen invloed op het al dan niet in aanmerking komen voor het kwaliteitskeurmerk.
2. Uit 1. volgt dat leermateriaal in aanmerking komt voor een kwaliteitskeurmerk als het voldoet aan alle 'Must have' eisen.
3. Bij de 'Must have' eisen is zoveel mogelijk aangegeven hoe op een efficiënte wijze kan worden gecontroleerd of het aan de eis voldoet. Hierbij is zoveel mogelijk gestreefd naar een balans tussen efficiency en grondigheid.
4. Bij de 'Nice to have' eisen kunnen interpretatieverschillen ontstaan over het wel of niet voldoen aan de eis. Om die reden zijn deze eisen als niet-essentieel gekenmerkt voor het in aanmerking komen voor een keurmerk.
5. Uit 3 en 4 kan worden afgeleid dat bepalen van kwaliteit van leermateriaal aan de hand van het model geen exacte wetenschap is. De praktijk zal moeten leren hoe eisen en procedures om ze te controleren zodanig kunnen worden aangescherpt dat enerzijds een zo groot mogelijke onafhankelijkheid van beoordelaars ontstaat en anderzijds de procedure zo efficiënt mogelijk blijft.
6. Een uitgangspunt is dat de auteur van een digitaal leermateriaal besluit hoe er met een materiaal wordt omgegaan wat niet voldoet aan de 'Must-have' eisen. Hij/zij kan besluiten het toch online te delen c.q. kan besluiten om wel/niet het leermateriaal aan te passen zodat het wel aan de 'Must have' eisen voldoet.

2 KWALITEITSMODEL

2.1 Must have

Ontwerp criteria	
1. Vakinhoud	1.1 Het leermateriaal bevat up to date informatie
	1.2 Door vermelding van bronnen is aantoonbaar gebruik gemaakt van de meest recente visies, theorieën, literatuur, richtlijnen, standaarden, enz.
	1.3 Bronvermeldingen zijn binnen het materiaal op een consistente wijze weergegeven, gebruikmakend van een versie van APA 6/7, (https://www.auteursrechten.nl/bronnen-vermelden), Vancouver, IEEE of MLA.
2. Didactiek	2.1 Er zijn leerdoelen/lesdoelen/leeruitkomsten geformuleerd.
3. Presentatie en taal	3.1 Het leermateriaal is (naast andere talen) tenminste in het Nederlands en/of Engelstalig aanwezig (eventueel via ondertiteling of voice-over).
	3.2 Het leermateriaal voldoet qua spelling, grammatica en punctatie aan de regels van het groene boekje (NL: Nederlandse Taalunie 2015).
	3.3 Het leermateriaal is goed leesbaar (goede kwaliteit kleurcontrast, afbeeldingen, audio en/of video).
	3.4 Het leermateriaal wordt gedeeld in een gangbaar format volgens de HAN brede lijst van leermaterialen, (https://dans.knaw.nl/nl/bestandsformaten/).
	3.5 Er is geen inbreuk op auteursrechten gemaakt; er is gecontroleerd dat het materiaal geen elementen bevat waar copyright op rust (https://www.han.nl/over-de-han/organisatie/bedrijfsonderdelen/studiecentra/auteursrecht/).
	3.6 Het materiaal bevat geen dode of interne links (binnen eigen instelling).
	3.7 Het materiaal voldoet aan de huisstijl van de HAN (https://blog3.han.nl/huisstijl/huisstijlindex/).
	3.8 Het materiaal bevat een licentie waarin zichtbaar is wat de gebruiksvoorwaarden zijn van het leermateriaal. (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.nl)
	3.9 Het materiaal voldoet aan de wettelijk verplichte internationale toegankelijkheid richtlijnen (WCAG 2.1)
4. Conform standaarden	4.1 Er is een colofon aanwezig volgens de HAN huisstijl met daarin minimaal de volgende gegevens: <ul style="list-style-type: none"> • Auteur • Instelling • Plaats • Titel document • Jaar • Versie • Een aantal Keywords • Correcte basis metadata volgens NL-LOM of IEEE-LOM aanwezig • CC licentie of auteursrechten claim

2.2 Nice to have

Criteria	
1. Instructie voor de docent	1.1 Indien van toepassing beschikt het materiaal over een (korte) docentinstructie (bv. toelichting bij sheets PP, antwoorden bij een quiz, uitwerking van een casus).
2. Vakinhoud	2.1 Het materiaal is in te delen in de volgende 4 niveaus: beginner, gevorderd, competent en bedreven (afgeleid van Dreyfus model voor vaardigheidsverwerving).
3. Didactiek	3.1 De leerstof sluit aan bij de interesses/belevingswereld van de studenten, bijv. casussen en voorbeelden aangepast aan vakgebied.
	3.2 Indien aanwezig: de toetsvormen die in het materiaal voorkomen zijn in overeenstemming met de geformuleerde leerdoelen.
	3.3 De werkvorm is aangegeven en passend bij de leerdoelen.
	3.4 Vereiste voorkennis van student is beschreven (indien relevant, bv. wanneer het leermateriaal een les of een reeks lessen (cursus, leerlijn) is.
	3.5 De werkvorm sluit aan bij de HAN geaccepteerde onderwijsvisies (https://www1.han.nl/insite/besluiten/2023/09/onderwijsmissie-en-visie-han-(20232209)/).

Meer informatie over het kwaliteitsmodel? Stuur een email naar: aanpakdigitaleleermaterialen@han.nl

3 REFERENTIES

Edustandaard (2017). Nederland Learning Object. Metadata. Geraadpleegd op 12 augustus 2023, van https://www.edustandaard.nl/standaard_afspraken/nl-lom/nl-lom-versie-1-01/

Huisstijl index HAN. Huisstijlindex-A-Z. Geraadpleegd op 11 september 2023, van <https://blog3.han.nl/huisstijl/huisstijlindex/>

Kwaliteitsmodel HBO-V: versie 4.0 (2018, 10 september). Geraadpleegd op 22 mei 2023, van https://www.wikiwijs.nl/app/uploads/Kwaliteitsmodel_hbo-vpk.pdf

Kwaliteitsmodel HBO-ICT Open OiO. (2019, 7 maart). Geraadpleegd op 6 juni 2023, van <https://drive.google.com/file/d/1vAl7Sn9B3QyHPyv7ycd-mYCHY7f7MoJg/view>

Kwaliteitsmodel IV open leermaterialen voor het HBO en WO in Nederland: versie 3.0 (maart 2020). Geraadpleegd op 22 mei 2023, van <https://www.shb-online.nl/wp-content/uploads/2020/12/Kwaliteitsmodel-IV-3.0.pdf>

Leacock, T. L., & Nesbit, J. C. (2007). A Framework for Evaluating the Quality of Multimedia Learning Resources. *Educational Technology & Society*, 10 (2), 44-59

Nederlandse Taalunie (2015). Het groene boekje. Woordenlijst Nederlandse taal. Van Dale.

Nesbit, J., Belfer, K., Leacock, T. (2009). Learning Objects Review Instrument (LORI): User Manual. Geraadpleegd 22 mei 2023, van https://www.academia.edu/7927907/Learning_Object_Review_Instrument_LORI_?auto=download

Schuer, R. (2013). Kwaliteit van open leermaterialen: Onderzoek naar kwaliteitsvraagstukken rondom open educational resources in het Nederlandse hoger onderwijs. Geraadpleegd op 22 mei 2023, van <https://www.surf.nl/files/2019-09/rapport-kwaliteit-van-open-leermaterialen-2013.pdf>